

Галина Білавич, доктор педагогічних наук,
професор кафедри початкової освіти
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩІ

Стаття присвячена проблемі використання музейної педагогіки в професійній підготовці майбутніх фахівців у Республіці Польща (РП). Зазначено, що музейна освіта в закладах вищої освіти (ЗВО) РП не тільки забезпечує студентів теоретичними знаннями, а й дає їм можливість застосувати ці знання на практиці. Університети активно впроваджують музейну освіту у свої освітні програми, готуючи висококваліфікованих фахівців. Музейна освіта добре розвивається не тільки в університетах Варшави і адміністративних центрів воєводств, а й невеликих міст РП, університетські музеї стали освітніми, культурними, науковими центрами. Чимало польських університетів є важливими осередками підготовки фахівців у сфері музеології та культурної спадщини. Використання музеїв як освітнього середовища розширює можливості професійної підготовки майбутніх фахівців, формує здобувачів вищої освіти як патріотів, свідомих громадян, виховує національну пам'ять, формує національну ідентичність.

Ключові слова: музеї; українська компаративістика; музейна педагогіка; музейна освіта; Республіка Польща; заклади вищої освіти; університети; здобувачі вищої освіти; освітні програми; музеологія.

Табл. 1. Літ. 14.

Halyna Bilavych, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor
of the Pedagogy of Primary Education Department,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

MUSEUM PEDAGOGY IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE REPUBLIC OF POLAND

The article is devoted to the problem of using museum pedagogy in the professional training of future specialists in the Republic of Poland (RP).

It is noted that museum education in higher education institutions (HEIs) of the Republic of Poland not only provides students with theoretical knowledge but also gives them the opportunity to apply this knowledge into practice. Universities are actively introducing museum education into their educational programs, training highly qualified specialists. Museum education is developing well not only in Warsaw and the administrative centers of the voivodeships but also in small cities of the Republic of Poland. University museums have become educational, cultural, scientific centers. Universities actively cooperate with city museums, providing students with opportunities for training, research and practical work in the field of museology. One of the leaders of museum education are the universities of Warsaw, Krakow, Gdansk, Lublin, Szczecin, etc. Universities integrate museological disciplines into their programs, providing students with modern knowledge and skills. Thanks to cooperation with leading museums, innovative projects and international exchange, museum education in the Republic of Poland combines the preservation of traditions with the development of modern approaches in museum work. Many Polish universities are important centers for training specialists in the field of museology and cultural heritage. Museum pedagogy is an important field of scientific research in the Republic of Poland, thanks to which new educational concepts, interactive programs and methods of attracting audiences to museums are created. A number of well-known researchers work in Poland who have made a significant contribution to the development of this theory of museology practice. The use of museums as an educational environment expands the possibilities of professional training of future specialists, provides practical experience and promotes the popularization of cultural heritage among students, forms higher education students as patriots, conscious citizens, cultivates national memory, forms national identity.

Keywords: museums; Ukrainian comparative studies; museum pedagogy; museum education; Republic of Poland; higher education institutions; universities; higher education students; educational programs; museology.

Постановка проблеми. Музейна педагогіка в Республіці Польща (РП) є важливим складником культурно-освітньої політики країни, її розвиток має тісний зв'язок із національною історією, культурними традиціями й сучасними вимогами в галузі освіти та культурної спадщини. РП активно розвиває музейну педагогіку, використовуючи її для навчання та виховання

дітей і юнацтва, освіти дорослих, залучення широкого загалу до культурного надбання. Унаслідок переходу держави до демократичних реформ після падіння комуністичного режиму актуалізується роль музеїв у розвитку громадянської свідомості, формування національної ідентичності, історичної пам'яті. РП активно включається до європейських освітніх ініціатив, що уможливує розвивати му-

**МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩІ**

зоологію у теорії і практиці, поширювати музейну освіту, розробляти та застосовувати новітні методи і стратегії в музейній педагогіці, акцент зроблено на національну та культурну ідентичність: музейні заклади активно використовують свої освітні програми для збереження культурних традицій та популяризації польської історії, важливим аспектом стає розвиток мультикультурного середовища через дослідження і представлення культурної спадщини інших народів. Окреслюється важливий напрям музейної педагогіки – створення освітніх програм для різних вікових категорій: дітей дошкільного віку, учнівства, студентства, дорослих та педагогічно-просвітницька діяльність музейних закладів РП. Музейна освіта виступає складником професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти (ЗВО). Цей досвід є повчальним для України.

Аналіз досліджень і публікацій. Українські науковці (В. Вайдахер [1], О. Караманов [2], А. Паска [5], С. Муравська [4], та інші автори [3]) проаналізували різні аспекти розвитку музейної педагогіки в Україні, зокрема, загальні поняття музеології, освітні моделі музейних установ, специфіку освітньої діяльності музеїв, нормативно-правове забезпечення діяльності музеїв при освітніх закладах України, схарактеризували процес формування музейно-педагогічної компетентності майбутніх учителів та ін. Здобуток української компаративістики репрезентують праці С. Муравської [4], В. Вайдахера [1], А. Паски [5], інших учених [3], проте проблема, порушена в назві статті, потребує більш докладного розгляду.

Мега статті – проаналізувати роль музейної педагогіки в професійній підготовці майбутніх фахівців у Республіці Польщі.

Виклад основного матеріалу. Як слушно зазначають науковці [1; 2; 3; 4; 5], музейна педагогіка

в РП демонструє високий рівень розвитку, інтегруючи традиційні освітні підходи з інноваційними технологіями. Польські музеї стали важливими центрами культурного й освітнього життя, сприяючи збереженню національної пам'яті, формуванню ідентичності та залученню широкої аудиторії до вивчення історії та культури.

Нині в РП діє приблизно 1025 музеїв (з окремими філіями). Повні списки музеїв у Польщі можна знайти на: http://www.culture.pl/pl/culture/almanach_muzeow/?portlet_1_start=100 та www.kobidz.pl [6]. Польські науковці Д. Фолга-Янушевська, А. Степнік акцентують увагу на тому, що за сучасних умов музеї мають бути трансформовані в освітні парки. Ще на початку ХХІ ст. РП активно впроваджувала цю освітню стратегію. Так, 2007 р. у 720 музеях проведено 68 000 музейних уроків на 6900 тем, їх відвідали понад 1,5 мільйона учнів. Також музеями опубліковано 5300 видань різного профілю накладом 6 млн примірників. 2007 р. музеї відвідали понад 20 мільйонів осіб, зокрема 32,4 % учнів. У 1989–2008 рр. музеї відігравали дуже важливу роль у просуванні польської культури за кордоном, за цей час понад 200 виставок організовано за межами РП, деякі з них у найважливіших музейних установах світу [6; 7; 8; 10].

Музейна освіта є важливим напрямом діяльності університетів РП, які активно інтегрують музеологічні програми у свої освітні процеси. Це дає змогу студентам здобувати теоретичні знання й формувати практичні навички в галузі музейної справи, сприяючи підготовці майбутніх фахівців для роботи в музеях, культурних установах, освітніх організаціях тощо. Музейні установи, створені при університетах (див. табл. 1), перетворюються не тільки на освітньо-просвітницькі центри, а й наукові осередки.

Таблиця 1

Окремі музейні установи, які діють при університетах РП

<i>Місто</i>	<i>К-ть університетів / музейних установ</i>	<i>Назва університету</i>	<i>Назва музею</i>
Гданськ	4/7	Академія красних мистецтв у Гданську	Колекція Академії красних мистецтв у Гданську
		Гданський медичний університет	Музей Гданського медичного університету
		Гданський технічний університет	Історичний відділ
		Гданський університет	Музей бурштинових інклюзій, кафедра зоології та паразитології безхребетних, біологічний факультет, Гданський університет Музей Гданського університету Музей судової експертизи факультету права та адміністрації Гданського університету

**МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩІ**

Продовження таблиці 1

			Гербарій Гданського університету – Herbarium Universitatis Gedanensis
Гдиня	2/2	Морський університет Гдині Військово-морська академія Героїв Вестерплатте в Гдині	Зал традицій у Морському університеті Гдині Зал традицій Військово-морської академії ім. Героїв Вестерплатте в Гдині
Глівіце	1/2	Сілезький технічний університет у Глівіце	Музей геології родовищ ім. Т. Поборського, факультет гірничої справи, техніки безпеки та промислової автоматизації Сілезького технологічного університету в Глівіце Музей техніки Сілезького технологічного університету в Глівіце
Катовіце	2/3	Катовіце музична академія ім. Кароля Шимановського в Катовіце Університет економіки в Катовіце	Сілезький органний музей Органологічний архів при Сілезькому органному музею Центр історії та традицій Економічного університету в Катовіце
Ярослав	1/1	Національна академія прикладних наук ім. св. Броніслава Маркевича в Ярославі	Університетська палата традицій Національної академії прикладних наук ім. св. Броніслава Маркевича в Ярославі
Кельце	1/1	Університет Яна Кохановського в Кельце	Архів Університету Яна Кохановського в Кельце
Краків	6/20	Університет науки і технологій AGH Станіслава Сташича в Кракові Академія красних мистецтв ім. Яна Матейка в Кракові Академія фізичного виховання ім. Броніслава Чеха в Кракові Краківський технічний університет Економічний університет у Кракові Ягеллонський університет	Музей Науково-технічного університету AGH Геологічний музей факультету геології, геофізики та охорони навколишнього середовища Науково-технічного університету AGH Станіслава Сташича в Кракові Музей Академії мистецтв ім. Яна Матейка в Кракові Архів Академії фізкультури ім. Броніслава Чеха в Кракові Музей Краківського технологічного університету Музей Економічного університету в Кракові Природоосвітній центр Ягеллонського університету Колекція Інституту історії мистецтв Музей ботанічного саду Ягеллонського університету Музей Ягеллонського університету, Collegium Maius Центр документації польської музики XIX- XX ст. ім. Ігнація Яна Падеревського

**МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩІ**

Продовження таблиці 1

		<p>Університет комісії народної освіти в Кракові</p> <p>Університет сільського господарства ім. Гуго Коллонтай у Кракові</p>	<p>Студії з народознавчої документації та інформації етнографічної</p> <p>Студії Інституту археології</p> <p>Анатомопатологічний музей медичного факультету Ягеллонського університету, Collegium Medicum</p> <p>Музей фармації фармацевтичного факультету Ягеллонського університету, Collegium Medicum</p> <p>Музей кафедри та закладу анатомії Ягеллонського університету, Collegium Medicum</p> <p>Музей стоматології, Інститут стоматології Ягеллонського університету, Collegium Medicum</p> <p>Музей медичного факультету Ягеллонського університету, Collegium Medicum</p> <p>Вітальня історії медсестринства Інституту медсестринства та акушерства Ягеллонського університету Collegium Medicum</p> <p>Колекції кафедри та закладу фармакогнозії Ягеллонського університету Collegium Medicum</p> <p>Документаційний центр депортацій, вигнань і переселень Університету комісії народної освіти в Кракові</p> <p>Дорога до свободи – Музей ім Генерал Владислав Андерс</p> <p>Музей університету</p> <p>Освітній центр ґрунтознавства – Музей ґрунтів аграрного університету. Гуго Коллонтай у Кракові</p> <p>Музей аграрного університету ім. Гуго Коллонтай</p>
Люблін	3/6	<p>Люблінський католицький університет Івана Павла II</p> <p>Люблінський політехнічний університет</p> <p>Університет Марії Кюрі-Склодовської в Любліні</p>	<p>Музей Люблінського католицького університету Івана Павла II</p> <p>Музей Люблінського політехнічного університету</p> <p>Музей університету Марії Кюрі-Склодовської</p> <p>Музей Інституту фізики Університету Марії Кюрі-Склодовської</p> <p>Зоологічний музей на факультеті біології та біотехнології Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні</p> <p>Ботанічний сад університету Марії Кюрі-Склодовської</p>
Ольштин	1/1	Вармінсько-Мазурський університет в Ольштині	Музей Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині
Ополе	2/2	<p>Опольський технологічний університет</p> <p>Опольський університет</p>	<p>Музей рентгенівських трубок Опольського технологічного університету</p> <p>Музей Опольського університету</p>

**МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩІ**

Продовження таблиці 1

Рогув	1/1	Варшавський університет наук про життя	Музей лісу і деревини в Рогуві
Жешув	1/1	Жешувський університет	Музей Жешувського університету
Слупськ	2/3	Школа поліції в Слупську Поморський університет	Палата традиції та історії школи Палата криміналістики Herbarium Slupensis, Відділ ботаніки та охорони природи, Інститут біології, Поморський університет
Сосновець	2/2	Сілезький медичний університет Сілезький університет	Музей медицини та фармації Сілезького медичного університету в Катовіце Музей наук про Землю Сілезького університету
Щецин	3/5	Поморський медичний університет Щецинський університет Західнопоморський технологічний університет у Щецині	Музей історії медицини при кафедрі історії медицини та медичної етики Геологічний музей Щецинського університету Музей олімпізму в Щецинському університеті Віртуальний музей Йоанни та Яна Кульми Іхтіологічний музей факультету харчових наук та рибного господарства
Торунь	1/4	Університет Миколи Коперника в Торуні	Архів еміграції Університетський музей в Торуні Музей хімічного факультету Колекції природничого факультету біологічних і ветеринарних наук
Варшава	11/19	Академія спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві Академія красних мистецтв у Варшаві Академія військового мистецтва у Варшаві Варшавський політехнічний університет Варшавський університет наук про життя Варшавська школа економіки Військова технічна академія ім. Ярослава Домбровського	Музей Марії Гжегожевської та Академія спеціальної освіти Музей Академії красних мистецтв у Варшаві Зала традицій Академії військового мистецтва Музей Варшавського політехнічного університету Музей Варшавського університету наук про життя Остеологічний музей, кафедра морфологічних наук, факультет ветеринарної медицини, Варшавський університет наук про життя Віртуальний музей Варшавської школи економіки Зала традицій Військової технічної академії ім. Ярослава Домбровського

**МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩІ**

Продовження таблиці 1

	Університет Лазарського	Меморіальна кімната полку Армії Крайової Башта та повстанських боїв частин Армії Крайової в Мокотові Зал бойових звичаїв Військового технологічного університету ім. Ярослава Домбровського
	Університет кардинала Стефана Вишинського	Музей університету кардинала Стефана Вишинського
	Варшавський університет	Друкарня бібліотеки університету у Варшаві Геологічний музей ім. Станіслав Юзеф Тугутт, геологічного факультету Варшавського університету Музей Варшавського університету Ботанічний сад Варшавського університету Гербарій біологічного факультету Центру біологічних і хімічних наук Варшавського університету Фізикотека – віртуальний музей факультету фізики Варшавського університету Зоологічні колекції Біологічного факультету Варшавського університету
	Варшавський медичний університет	Музей історії медицини Варшавського медичного університету

Як бачимо з табл. 1, а також на підставі вивчення офіційних сайтів ЗВО РП робимо висновок, що не тільки провідні університети (Ягеллонський університет (Краків) [14], Варшавський університет [13], Університет імені Адама Міцкевича (Познань) [11] та ін.), а й університети Гданська, Жешува, Торуні, Сосновця, Щецина, Катовіце, Гдині та інших адміністративних центрів мають музейні установи, які стали осередками педагогічно-просвітницької, наукової роботи зі студентами. Музейні установи ЗВО не тільки пропонують навчальні програми (наприклад, “Музеологія”, “Культурна спадщина та музеологія” і под.), а й організують курси, присвячені музейній педагогіці, збереженню культурної спадщини, управлінню музеями, культурною спадщиною, використанню цифрових технологій у музеях, розробляють спеціалізовані курси з музеології у межах історичного факультету, магістерські та докторські програми з музеології на факультеті гуманітарних наук, пропонують освітні модулі, що охоплюють музейну педагогіку, історію музейної справи, маркетинг і менеджмент у музеях, організацію культурних заходів та роботу з громадськістю та ін. [10].

Особливостями розвитку музейної педагогіки у ЗВО є тісна співпраця з музеями Варшави, Кракова, Гданська, Познані, Ольштина, Ополе, Любліна, Гдині, Слупська, Рогува, Ольштина та ін. (табл. 1), здобувачі вищої освіти беруть участь у музейних проєктах, організації виставок, розробці освітніх

програм, проходять практику в історичних музеях, археологічних центрах та галереях, залучаються до цифровізації архівів та розробки інтерактивних навчальних матеріалів, створення музейних експозицій та освітніх програм для дітей, мають можливість досліджувати сучасні методи збереження спадщини та новітніх технологій у музейній справі, опановують роботу з музейними колекціями, архівами і документами, беруть участь у проєктах, що спрямовані на інтеграцію музеїв у місцеві громади, вивчають курси, присвячені музейному експонуванню творів мистецтва, консервації та реставрації експонатів, вивчають інноваційні підходи до дизайну експозицій та інтерактивних виставок тощо.

Прикладом педагогічно-просвітницької діяльності може слугувати музей Університету Марії Кюрі-Склодовської (УМКС) у Любліні, створений 3 жовтня 1980 р. [12], у якому зосереджено іконографічну документацію закладу, матеріальні об’єкти, створені в університеті. Ці матеріали активно використовують в освітньо-культурній діяльності студентів. Твори сучасного мистецтва становлять важливу групу артефактів, що зосереджені в музеї. Тут зберігаються матеріали центральних та місцевих органів періодики, у яких висвітлена інформація про різні аспекти університетського життя. Отже, музей – своєрідний літопис бібліографії Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні. Дослідник А. Паска слушно зазначає: “Важливо, на нашу думку, що колекції музею надаються для

наукових і видавничих цілей відповідно до положень про музеї та охорону пам'яток і догляд за ними. Музей УМКС активно залучає студентів, науковців, громадськість до виставкової діяльності. Характерною особливістю музейно-педагогічної діяльності музею УМКС є активна виставкова діяльність, організована спільно з різними установами, громадськими організаціями, студентським активом університету. Так, впродовж 2021–2023 рр. тут відбулося біля 20 музейних виставок. Музей УМКС традиційно бере участь у Люблінських фестивалях науки” [5, 266].

Університети РП активно працюють над створенням віртуальних музеїв та онлайн-експозицій, залучаючи студентів до роботи над цифровими архівами та 3D-моделюванням, організації інтерактивних виставок, розробки інтерактивних освітніх програм для музеїв, історичних квестів, AR-експозицій та навчальних ігор для дітей, у межах співпраці з місцевими громадами здобувачі вищої освіти залучаються до створення локальних музейних ініціатив, як-от проведення музейних екскурсій, мандрівних виставок, організація майстер-класів, заходи для популяризації регіональної культурно-історичної спадщини, розробка програм для спеціальних аудиторій (осіб з особливими освітніми потребами), а співпраця із закордонними музеями й університетами, програми академічної мобільності уможливають участь у стажуваннях та міжнародних дослідницьких проєктах, студенти здійснюють аналіз відвідуваності музеїв, вивчають потреби аудиторії, мають можливість стажування у провідних вітчизняних музеях і музейних установах закордоння.

Висновки. Отже, музейна освіта у ЗВО РП не тільки забезпечує студентів теоретичними знаннями, а й дає їм можливість застосувати ці знання на практиці. Університети активно впроваджують музейну освіту у свої освітні програми, готуючи висококваліфікованих фахівців. Завдяки поєднанню теорії, практики й інновацій, музейна освіта в РП є важливим інструментом збереження культурної спадщини та її популяризації з-поміж дітей, юнацтва, широких верств населення. Музейна освіта добре розвивається не тільки в університетах Варшави та адміністративних центрах воєводств, а й невеликих міст РП. ЗВО стали освітніми, культурними, науковими центрами, активно співпрацюють із міськими музеями, забезпечуючи студентів широкими можливостями для навчання, досліджень та практичної роботи в галузях музеології, педагогіки, історії, мистецтва тощо. Завдяки багатій культурній спадщині та історичній значущості університети зосереджуються на інтеграції музейної освіти із сучасними інноваційними підходами. Одним із лідерів музейної освіти є університети Варшави, Кракова, Гданська, Любліна, Щецина та

інших міст. ЗВО РП активно інтегрують музеологічні дисципліни у свої програми, забезпечуючи студентів сучасними знаннями й навичками. Завдяки співпраці з провідними музеями, інноваційним проєктам і міжнародному обміну, музейна освіта в РП поєднує збереження традицій із розвитком сучасних підходів у музейній справі. Чимало польських університетів є важливим центром підготовки фахівців у сфері музеології та культурної спадщини. Музейна педагогіка є важливою галуззю наукових досліджень у РП, завдяки якій створюються нові освітні концепції, інтерактивні програми та методи залучення дитячо-юнацької і дорослої аудиторії до музеїв. У РП працює низка відомих дослідників, які зробили значний внесок у розвиток теорії і практики музеології. Використання музеїв як освітнього середовища розширює можливості навчання майбутніх фахівців, забезпечує практичний досвід і сприяє популяризації культурної спадщини з-поміж студентства, формує здобувачів вищої освіти як патріотів, свідомих громадян, виховує національну пам'ять, формує національну ідентичність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вайдахер Ф. Загальна музеологія : посібник. Львів : Літопис, 2005. 632 с.
2. Караманов О.В. Педагогічна діяльність музеїв в сучасному освітньому просторі України : монографія. Львів : Сполом, 2020. 452 с.
3. Музейна педагогіка в науковій освіті : збірник тез доповідей учасників I Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 листопада 2019 р., м. Київ. Біла Церква : Видавництво “Авторитет” ФОП Курбанова Ю.В., 2019. 242 с.
4. Муравська С. Музейні заклади у системі вищої освіти Західної України на тлі світових тенденцій. Львів : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОШК, 2018. 244 с.
5. Паска А. Формування освітнього простору засобами музейної педагогіки в університетах Республіки Польща. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 72, том 3. С. 263–268.
6. Folga-Januszewska D. Muzea w Polsce 1989–2008. *Muzealnictwo*. 2009. P.18–46.
7. Muzea i uczenie się przez całe życie – podręcznik europejski / red. P. Majewski. Warszawa : Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, 2013. 152 s. URL: https://www.nimoz.pl/files/publications/13/LLML_Handbook-i.pdf (дата звернення: 20.12.2024)
8. Pater R. Edukacja muzealna – muzea dla dzieci i młodzieży. Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2016. 228 s.
9. Statut stowarzyszenia muzeów uczelnianych. 2016. URL: <https://muzeauczelniane.pl/statut/> (дата звернення: 20.09.2024)
10. Treasure Houses of Polish Academic Heritage (red.) Kowalski H., Bukowski M., Piszczatowska M., Muskała M., Ślaga J., Szaszkiewicz M., Warszawa : Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2020. 671 s.
11. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. URL: <https://amu.edu.pl/> (дата звернення: 20.12.2024)

12. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. URL: <https://www.umcs.pl/pl/historia,66.htm> (дата звернення: 20.12.2024)

13. Uniwersytet Warszawski. URL: <https://www.uw.edu.pl/> (дата звернення: 20.12.2024)

14. Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. URL: uj.edu.pl (дата звернення: 20.12.2024)

REFERENCES

1. Vaidakher, F. (2005). Zahalna muzeolohiia [General Museology]. *Manual*. Lviv, 632 p. [in Ukrainian].

2. Karamanov, O.V. (2020). Pedagogichna diialnist muzeiv v suchasnomu osvithnomu prostori Ukrainy [Pedagogical activity of museums in the modern educational space of Ukraine]. *Monograph*. Lviv, 452 p. [in Ukrainian].

3. Muzeina pedahohika v naukovi osviti [Museum pedagogy in scientific education]. 2019. Zbirnyk tez dopovidei uchastykiv I vseukrainskoi nauko-vo-praktychnoi konferentsii, 28 lystopada 2019 r. – Collection of abstracts of reports of participants of the 1st All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, November 28, 2019, Kyiv. m. Kyiv-Bila Tserkva, 242 p. [in Ukrainian].

4. Muravska, S. (2018). Muzeini zaklady u systemi vyshchoi osvity Zakhidnoi Ukrainy na tli svitovykh tendentsii [Museum institutions in the higher education system of Western Ukraine against the background of global trends]. Lviv, 244 p. [in Ukrainian].

5. Paska, A. (2024). Formuvannia osvithnogo prostoru zasobamy muzeinoi pedahohiky v universytetakh Respubliki Polshcha [Formation of educational space by means of museum pedagogy in universities of the Republic of Poland]. *Current issues of the humanities*. Issue 72. Volume 3. pp. 263–268. [in Ukrainian].

6. Folga-Januszewska, D. (2009). Muzea w Polsce 1989–2008 [Museums in Poland 1989–2008]. *Museology*. pp. 18–46. [in Polish].

7. Muzea i uczenie się przez całe życie – podręcznik europejski [Museums and lifelong learning – European handbook]. (2013). P. Majewski. Warszawa, 152 p. Available at: https://www.nimoz.pl/files/publications/13/LLML_Handbook-i.pdf (Accessed 20 December 2024) [in Polish].

8. Pater, R. (2016). Edukacja muzealna – muzea dla dzieci i młodzieży [Museum education – museums for children and youth]. Kraków, 228 s. [in Polish].

9. Statut stowarzyszenia muzeów uczelnianych (2016). [Statutes of the association of university museums]. Available at: <https://muzeauczelniane.pl/statut/> [in Polish].

10. Treasure Houses of Polish Academic Heritage [Treasure Houses of Polish Academic Heritage]. (2020). (red.) Kowalski H., Bukowski M., Piszczatowska M., Muskała M., Ślaga J., Szaszkiwicz M., Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. 671 s. [in Polish].

11. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu [Adam Mickiewicz University in Poznań]. Available at: <https://amu.edu.pl/> (Accessed 20 December 2024) [in Polish].

12. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie [Maria Curie-Skłodowska University in Lublin]. Available at: <https://www.umcs.pl/pl/historia,66.htm> (Accessed 20 December 2024) [in Polish].

13. Uniwersytet Warszawski [University of Warsaw]. Available at: <https://www.uw.edu.pl/> (Accessed 20 December 2024) [in Polish].

14. Uniwersytet Jagielloński w Krakowie [Jagiellonian University in Krakow]. Available at: uj.edu.pl (Accessed 20 December 2024) [in Polish].

Стаття надійшла до редакції 09.01.2025

“Кожне слово вихователя повинно нести в собі добро, справедливість, красу – в цьому суть наших повчань. У цій справі немає дрібниць. Одне ваше слово може зруйнувати в дитини віру у вас як вихователя, збентежити дитячу душу”.

*Василь Сухомлинський
український педагог*

“І я дійшов переконання: треба опанувати одну справу, одну ділянку життя – і знати її досконало. Щоді станеш справді кимось помітним у ній”.

*Петро Яцик
президент “Ліги українських меценатів”, підприємець і філантроп*

“Людина не може жити на світі, якщо в неї немає попереду нічого радісного. Істинним стимулом людського життя є радість завтрашнього дня. У педагогічній техніці ця “завтрашня радість” є одним з найважливіших об’єктів роботи. Спершу потрібно організувати саму радість, втілити її в життя та привести в реальність. По-друге, потрібно наполегливо перетворювати більш прості види радості в складніші та значущі для людини. І ось тут проходить цікава лінія: від примітивного задоволення яким-небудь прямином до глибокого почуття обов’язку”.

*Антон Макаренко
український педагог*

